

Kulturmiljöprogram Emmaboda kommun

Allgunås

Läsanvisning för områdesbeskrivning i kulturmiljöprogram

Emmaboda kommuns reviderade kulturmiljöprogram färdigställdes 2016 och består av 65 områdesbeskrivningar, en för varje miljö som inventerats inom projektet. Inom projektet har även GIS-information avsedda för kommunens handläggarkartor tagit fram. Fördelningen av antalet miljöer mellan socknarna ser ut som följande: Algutsboda socken - 19 miljöer, Långasjö socken - 19 miljöer och Vissefjärda socken - 24 miljöer. Därutöver har områdesbeskrivningar även tagits fram för tätorterna Lindås och Emmaboda. Nedan följer en beskrivning av områdesbeskrivningarnas upplägg och anvisningar hur de bör läsas.

Kartan

Områdesbeskrivningarna inleds med en karta över den aktuella miljön med olika markeringar som ger information om området och dess kulturhistoriska värden – huvudområde, kärnområde, fornlämningar och övrig kulturlämning.

- *Huvudområden* är områden med kulturhistoriska värden. De bidrar till förståelsen för området, genom att belysa ortens landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling. I nästan alla bymiljöer finns områden i byns utkant som historiskt haft ekonomisk betydelse, som exempelvis madängar med madhus, fiskevatten, kvarnplats eller andra områden som besitter kulturhistoriska värden.
- *Kärnområden* är mindre områden inom miljön med särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.
- *Fornlämningar eller potentiella fornlämningar* anger ett utdrag av de lämningar som finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, (FMIS). De lämningar som redovisas på kartan har någon av följande antikvariska bedömningar i FMIS; "fornlämning", övrig kulturhistorisk lämning" eller "bevakningsobjekt". Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- *Övrig kulturlämning* anger andra kulturhistoriska objekt och lämningar som upptäckts i samband med inventeringsarbetet, men som inte är registrerade i FMIS, exempelvis en vällagd stenmur, odlingsrösen, en husgrund, en bråttugn eller en förfallen byggnad.

Kulturhistorisk värdeklassning

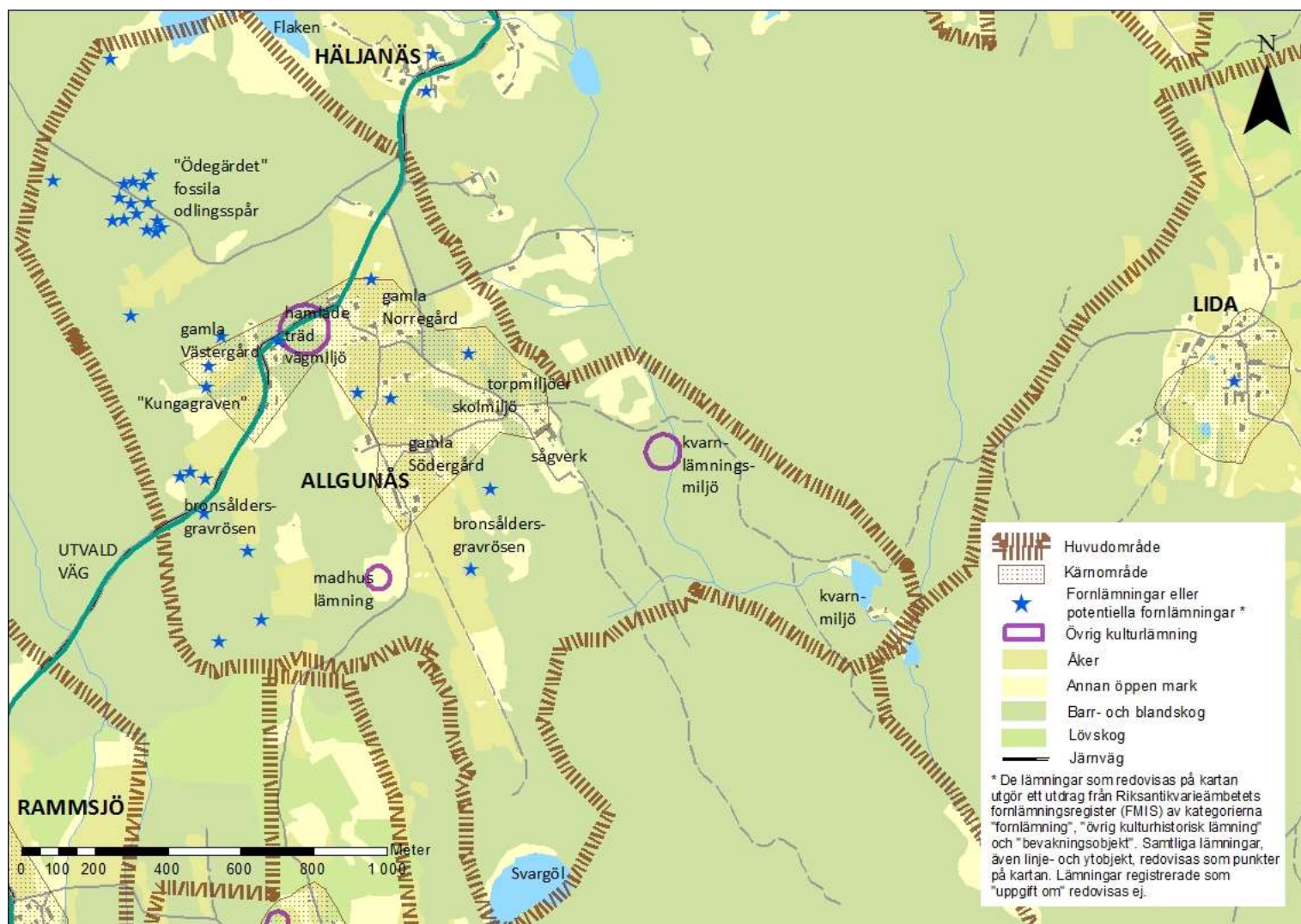
Under kartan anges vilken *kulturhistorisk klassning* miljön har i skala 1-3. Värdeklassningen är kopplad till huvudområdet, med undantag av Lindås och Emmaboda där klassningen istället knutits till respektive kärnområde.

- Klass 1 - miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett regionalt eller nationellt perspektiv. Här ingår de områden som utgör miljöer av riksintresse för kulturmiljövården och som är skyddade av Miljöbalken, de nationellt uppmärksammade glasbruksorterna och platser tydligt förknippade med författaren Vilhelm Moberg samt ett fåtal andra miljöer som är av mycket stort kulturhistoriskt värde för kommunen.
- Klass 2 - miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett kommunalt perspektiv.
- Klass 3 - miljön har ett visst kulturhistoriskt värde och är intressant ur ett kommunalt eller lokalt perspektiv. Ofta finns det omständigheter i miljön som otydliggjort dess kulturhistoriska värden, exempelvis igenväxning av odlingslandskapet, ombyggda eller moderniserade byggnader, riven bebyggelse.

I den efterföljande färgutan redovisas miljöns anknytning till kulturmiljöprofilens teman, vilket illustrerats med block i olika färger.

Själva texten i områdesbeskrivningarna inleds med en ingress, vilken utgör en sammanfattande värdebeskrivning av miljön där de viktigaste värdena omnämns. Därefter följer en övergripande beskrivning av huvudområdet och objekt av särskilt värde som ligger inom detta, det vill säga utanför kärnområdet, samt en värdebeskrivande text om kärnområdet med de objekt som ligger inom detta. Textavsnittet avslutas med en litteraturlista.

Därefter följer tre punktlistor; "Särskilt värdefulla karaktärsdrag, områden och objekt", redovisning av "Befintligt skydd" som finns för miljön och "Antikvariska rekommendationer och förslag till skydd". Områdesbeskrivningarna avslutas med historiska kartor och ett stort antal nytagna bilder med bildtexter som i stor utsträckning innehåller fastighetsbeteckningar.

Huvudområdet

ALLGUNÅS

Klass 1

Skogslandets jordbruk: Öppna, brukade åkrar och betesmarker på inägorna, stenmurar, odlingsrösen, Traditionella ekonomibyggnader, bevarade mangårdsbyggnader, kvarnmiljöer, torpmiljöer, madhus.

Skogen som resurs: Sågverksmiljö.

Gränsbygden: Forntida gränsbygd med Kungagrvar, fossila åkrar mm.

Viktig industri: Byggnader från Allgunås sågverk samt två kvarnmiljöer (en med byggnader och en med stengrunder)

Övriga berättelser: Berättelserna om Greva-Fia. En av socknens skolor och skolmiljö från 1920-talet med lärarbostad. En bevarad f.d. lanthandel med tillhörande källarbod och berättelser kring den. Kungagraven är förknippad med en sägen.

I Allgunås finns delar av ett traditionellt jordbrukslandskap med tillhörande bebyggelse kvar. Landskapet i byns centrala delar präglas av öppna, brukade åkrar och betesmarker, långa sträckor av stenmurar och lövträd i ytterområdena. Slingrande smala grusvägar i ursprungligt läge och askallé med hamlade askar längs landsvägen. Kulturhistoriskt intressant bebyggelse. Allgunås by är rik på fornlämningar, som bevisar att trakten har mycket lång kontinuitet och har varit bebodd i minst 3000 år.

Huvudområdet Allgunås

Allgunås by är sedan länge uppdelad i tre huvudgårdar; Norregård, Södergård och Västergård. Huvudområdets vägar har haft samma sträckning i minst 200 år¹. Den öppna inägomarken, delvis med stenmurar kring åkrarna, lövträd, hamlade askar och en delvis traditionell bebyggelse ger karaktär åt byn (se vidare under *Kärnområdet*).

Till byn hör två kulturhistoriskt intressanta kvarnmiljöer som berättar lite om levnadsvillkoren förr i tiden. Det ena är en välbevarad kvarnmiljö (Allgunås 2:9) långt ifrån byn, inne i granskogen. Här finns olika ålderdomliga hus, t ex kvarn-såg, mjölnarstuga, stenkällare och ladugård. Andra anläggningar som finns här är stenmurar, väg, dammvallar, kanaler och dammar. Kvarnmiljön ligger strax norr om Lida bys kvarn. De båda har periodvis drivits gemensamt (fram till 1950-talet). Någon sorts kvarn har funnits här minst sedan 1700-talet². Den andra kvarnmiljön ligger uppströms och närmre byn, idag delvis igenväxt i skog. Den består av en hög välbevarad kvarn/såg-ruin, grävd stensatt kanal, dammvall, damm samt grunderna efter mjölnarbostället. Stugans stengrund samt bevarade stenväggars från en jordkällare syns tydligt. Kvarn har funnits här, samt ytterligare en bit söder härom, också sedan minst 1700-talet³. De två olika bevarade kvarnmiljöerna bedöms ha högt kulturhistoriskt värde eftersom de är fysiska spår efter levnadsvillkor och levnadsöden från de som verkade här före oss. De har även teknikhistoriska värden och upplevelsevärden.

Allgunås har en bevarad skolmiljö med en skolbyggnad (Allgunås 3:4) i tidstypisk 1920-talsstil och en lärarbostad (Allgunås 3:5). Det kulturhistoriska värdet är både kopplat till autenticiteten och upplevelsen av byggnaderna och platsen, men främst till att platsen är bärare av minnen för ett stort antal människor som gick i skolan här. I utkanten av byn finns två typiska bevarade torpställen. Det ena (Allgunås 2:11) med välbevarad liten ladugård. Det andra, Rosenlund, är en ålderdomlig ryggåsstuga med murstock på utsidan, men utan ladugård. Intill torpen finns en industrimiljö i form av en sågverksmiljö, en av de 12 sågverk som funnits i socknen⁴. Många av

¹ Karta laga skifte 1822.

² Karta laga skifte 1822.

³ Karta laga skifte 1822.

⁴ Det har funnits 47 sågverk, 17 snickerifabriker och 23 möbelfabriker i kommunen (Emmaboda kommuns industriarv 2008).

sågens byggnader och utrustning finns bevarade. Sågverk och träindustrier är en slags industrimiljö som är typisk i socknen. Verksamheten speglar också byns långa kontinuitet.

Allgunås by är rik på fornlämningar, som visar att trakten har mycket lång kontinuitet och har varit bebodd i tusentals år. Två större gravrösen ligger på höjden väster om byn. Det finns också andra fornfynd och en stenåldersboplats utan synlig markering. Ett av gravrösenas kallas *Kungagraven* och består av en rund stenhög, 17 m i diameter och 1,5 m hög ⁵. Det är ett bronsåldersröse (ca 1800-500 f Kr). Om denna finns en sägen: "*I Allgunnås Västergård påstås en kung vara begravnen. Han lades enligt sägnen vid sin död i tre kistor; en av guld, en av silver och en av koppar, vilka sattes i varandra. Han fick även sina rikedomarmed sig i graven. I samma gård finns ett stenrör (röse) där flera personer uppgivit sig ha sett ljus om nätterna, åtföljt av ett dån. En nu avliden person lät plocka om hela röset för att finna den skatt som han trodde måste finnas där. Men resultatet blev klint, ty ingen skatt blev funnen.*" (Från svunnen tid. Dolda skatter av John Johansson.) Mellan byn och sjön Flaken ligger "Ödegärdet" eller Ögårdet, ett område med ett 15-tal stensträngar, fossila odlingsspår i form av ett flertal odlingsrösen samt ett flertal antydningar till stensträngar, terrasser mm. Stensträngarna är 15-120 m långa, sammanlat ca 850 m. Mellanliggande odlingsytor ca 8 stycken ⁶.

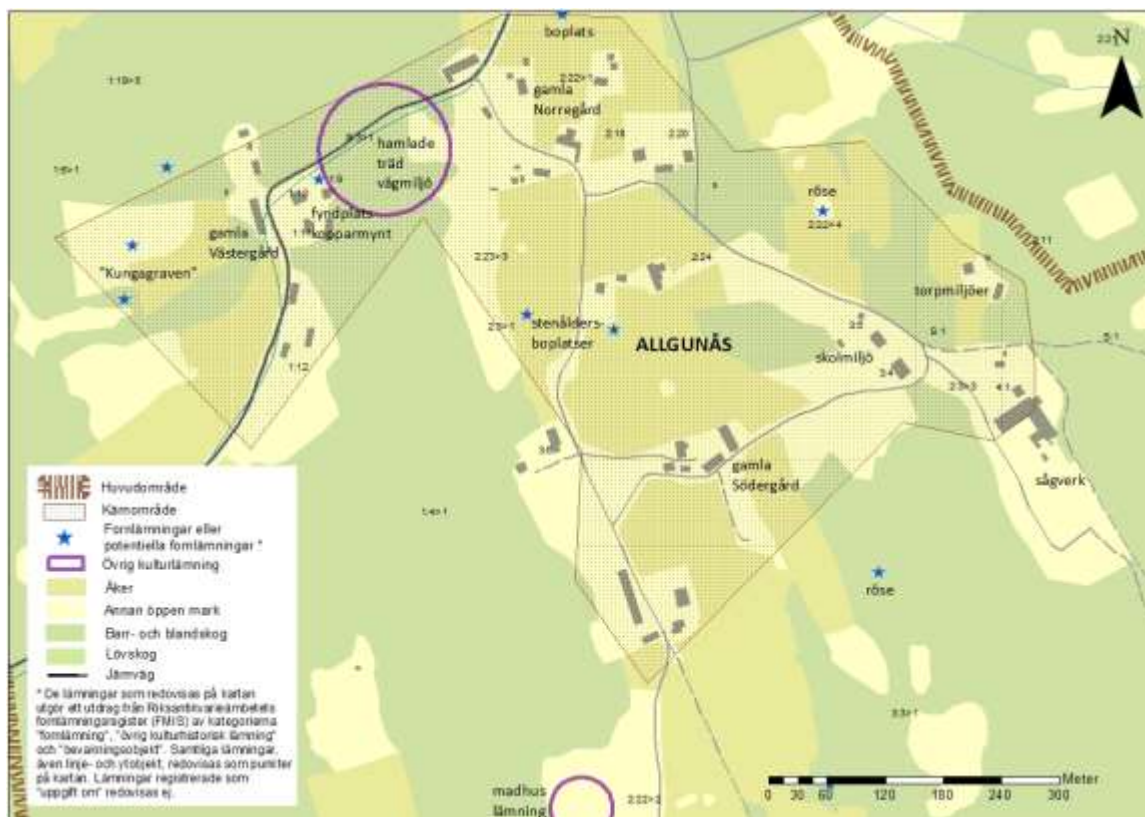
Dagens karta på 1822 års karta. De röda husen, de svarta linjerna för mindre vägar, den vita linjen för större väg och de streckade linjerna för gränser visar dagens kartsikt. Det framgår tydligt att dagens vägar har gamla anor. Bykärnan visar Norregårdens ansamling av hus. Denna struktur finns delvis kvar. Karta från lantmäteriets historiska kartor.

5 RAÄ-nummer Långasjö 62:1.

6 RAÄ-nummer Långasjö 73:1.

Kärnområde Allgunås

Byggnaderna som finns kvar i norra, södra och västra byn idag tillkom till största delen i samband med laga skifte (1843). Flera är karaktäristiskt utskiftade. Gårdarna som finns i gamla Norregård ligger lite mer utspridda än de gjorde ursprungligen (laga skifte 1820-tal) men ändå ganska nära. Den gamla vägen, hamlade träd, traditionella trädgårdar och en del äldre byggnader som ladugårdar och ett ålderdomligt brygghus bidrar till den ålderdomliga känslan. De kulturhistoriska värdena byggs upp dels av strukturen vid den gamla slingrade byvägen, dels av enskilda bygganden med traditionella utföranden och detaljer. Särskilt ekonomibyggnader som vittnar om bondesamhällets levandsvillkor och ekonomi är viktiga. Dessa har även mycket stor betydelse för karaktären och rumsupplevelsen.

Kärnområdet

Till Södergård hör två gårdar. Gården längst söderut (på Allgunås 3:3) har det mest välbevarade bostadshuset i byn och en traditionell gårdsmiljö med staket, grind, vägen som går mellan bostadshuset och den traditionella ladugården. Denna mangårdsbyggnad är en salsbyggnad från sent 1800-tal, med många originaldelar som t ex fönster och panel. Det bedöms ha mycket högt kulturhistoriskt värde tack vare sin autenticitet. Ett moderniserat ombyggt undantagshus visar på kontinuitet. Denna gård är tydligt utskiftad. Att ladugården finns kvar har också stor betydelse för det kulturhistoriska värdet. Nästa gård lite mer norr om, också Södergård (Allgunås 3:3), har också

en bevarad äldre mangårdsbyggnad, ladugård och trädgård. Mangårdsbyggnaden är en stor parstuga med äldre fönster, dörrparti, panel mm. Eftersom det är förhållandevis orört med många ursprungliga detaljer har också det högt byggandshistoriskt värde. Till denna miljö hör en f.d. lanthandel med tillhörande källarbod för affärens varor. Dessa två har ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Det finns inte många bevarade gamla lanthandlar av denna typ, och källarboden bedöms som unik. Affären är ombyggd till bostadshus. Denna gård ligger precis där byn första Södergård låg. Troligen är källarboden den enda byggnad som finns kvar från tiden före skiftet (1820-tal). Vägarna och strukturer med en trekantig form mellan vägarna är kvar än idag.

I Västregård är två av gårdarna troligen äldre än 1820-tal (enskifte 1823)⁷. Den ena längst upp på backen (Allgunås 1:6) är en traditionell röd parstuga, som moderniserats. Till miljön hör även ett uthus i skiftesverk och en ladugård. Den andra (Allgunås 1:11) ligger framför en bevarad traditionell ladugård, men idag på frånstyckad tomt. Även denna mangårdsbyggand är en tvåvånings röd parstuga i välbevarat skick. I byn finns också ett bra exempel på en utskiftad gård (Allgunås 1:12), från mitten av 1800-talet, som ligger strax söder om gamla bykärnan. Detta är en traditionell parstuga i två våningar med en välbevarad traditionell ladugård byggd i skiftesverk, precis utmed vägen. Den utskiftade gården har tack vare hög autenticitet högt kulturhistoriskt värde. Särskilt ladugården är viktig. I gamla Västra bykärnan finns också ett bostadshus från sekelskiftet 1900 (Allgunås 1:13). Det har gulmålat träpanel och både bevarade detaljer från ca 1900 och årsringar från senare renovering (troligen ca 1950). Det kulturhistoriska värdet ligger i att huset är tidstypiskt för sin tid, som en årsring i byn historia, och att den är ett exempel på byns långa kontinuitet. Ladugården som idag hör till denna fastighet är en äldre traditionell skiftesverksladugård, som troligen tidigare hörde till den mangårdsbyggnad som ligger närmast (den frånstyckade Allgunås 1:11).

⁷ Karta 1822

Betydelsefulla karaktärsdrag, områden och objekt

- De tre gamla gårdsenheterna Västergård, Norregård och Södergård är tydliga än idag, trots att flera av gårdarna är tydligt utskiftade. Inom dessa tre områden finns många bevarade gamla och traditionella byggnader. Både bostadshus, ladugårdar och andra ekonomibyggnader är viktiga för förståelsen och upplevelsen.
- Äldre, grusbelagda byvägar och deras sträckningar inom huvudområdet. Stenmurar, vägstenar och hamlade träd i vägmiljön.
- Den öppna ängs-, hag- och åkermarken centralt i byn med stenmurar, röjningsrösen, trädgårdesgårdar och hamlade träd. Öppenheten och ägoindelningarna.
- Den gamla lanthandeln med källarbod.
- Skolmiljön med skola och lärarbostad.
- Kvarnmiljöerna.
- Ett madhus.
- Kungagraven och andra fornlämningar.
- Bevarade torp-/backestugemiljöer.

Befintligt skydd

- **Fornlämningar** skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). En ny lag trädde i kraft 1 januari 2014, vilken bl.a. innebär att *lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna, samt tillkommit innan år 1850*, är skyddade. Detta medför att till exempel alla torp-/kvarnlämningar uppförda innan 1850 numera är skyddade. Fornlämningsregistret är under bearbetning. De på kartan med blå stjärnor markerade fornlämningarna utgår från bedömningar gjorda utifrån den tidigare Kulturminneslagen, fornminnesregistret, fornsök. Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- Allgunås utgör en utpekad miljö i det politiskt antagna Emmaboda kommuns **kulturminnesprogram 1984**. Utpekade byggnader i dessa bebyggelseområden ska betraktas som **särskilt värdefulla** ur kulturhistorisk synpunkt och omfattas därmed av förvanskningförbud enligt Plan- och Bygglagen. (PBL 8 kap 13 §).
- **Alla byggnader** omfattas av **varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen**. Detta innebär att ändring av en byggnad alltid ska utföras varsamt, så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. (PBL 8 kap 17 §). Varsamhetskravet gäller både exteriört och interiört.

- **Särskilt värdefulla byggnader** och områden får inte förvanskas (PBL 8 kap 13 §). Även underhållet av en byggnad ska anpassas till dessa värden och till omgivningens karaktär (PBL 8 kap 14 §).
- **Odlingslandskapet** kring Allgunås är värderat som klass 2 i bevarandeprogrammet "Odlingslandskapet i Kalmar län – Bevarandeprogram, Emmaboda kommun", framtaget av Länsstyrelsen Kalmar län 1995.
- Värdefulla småmiljöer i jordbrukslandskapet, som till exempel åkerholmar, odlingsrösen, stenmurar och alléer, omfattas av **biotopskydd** enligt miljöbalken. Det innebär att de inte får tas bort eller skadas. (MB, 7 kap)
- Allgunås är utpekad som en värdefull **vägmiljö** inom projektet "Vägen som kulturarv", framtaget av Länsstyrelsen i Kalmar län och Trafikverket.

Rekommendationer och förslag till skydd

- **Kärnområdena** är känsliga för förändringar och bör betraktas som kulturhistoriskt **särskilt värdefullt bebyggelseområden** enligt Plan- och bygglagen (PBL 8 kap 13 §). Fastighetsägare bör informeras om detta och vad det innebär. Områdena och deras byggnader får förändras, men inte rivas eller förvanskas. Husen ska underhållas så att de särskilda värdena och byggnadernas ursprungliga karaktär bevaras. Fasad- och takmaterial, utförande och kulörer samt äldre detaljer som dörrar och fönster bör bevaras, såtillvida det inte handlar om rena skyddsåtgärder, ex. täckning av överloppsbyggnader med plåttak.
- Inom **kärnområdena** bör nybyggnader och tillbyggnader anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning. Mer omfattande förändringar inom kärnområdet bör föregås av en **antikvarisk förundersökning**. Vid lovgivning och planläggning bör särskild antikvarisk hänsyn tas i dessa områden, vilket kan motivera att särskilda antikvariska kunskapsunderlag upprättas.
- Det är önskvärt att **planbestämmelser**, d.v.s. detaljplan eller områdesbestämmelser, upprättas för alla kärnområden. I områdesbestämmelserna bör en generell lovplikt införas för rivning, för åtgärder som avsevärt påverkar befintliga byggnaderna yttre utseende samt för åtgärder avseende ekonomibyggnader. Bebyggelsens kulturhistoriska värden bör i områdesbestämmelserna skyddas genom varsamhetsbestämmelser eller skyddsbestämmelser.
- Inom **huvudområdet** bör hänsyn tas till området kulturhistoriska värden. Gårdarnas byggnader med uthus och ekonomibyggnader som berättar om gånga tiders levnadsvillkor är viktiga. Ängsladorna tillhör denna äldre typ av ekonomi. Skyddsåtgärder som inte är traditionella material kan användas, t ex plåttak. Nybyggnader och tillbyggnader bör anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning.

- **Huvudområdets öppna odlingslandskap** har kulturhistoriskt bevarandebestånd. Åkerbruk, betesdrift samt skötsel av landskapselement i området bör främjas, i synnerhet i områden nära den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, fornlämningar och andra kulturhistoriskt värdefulla landskapselement som stenmurar och rösen.
- **Gamla vägar** inom huvudområdet bör värnas vad gäller sträckning, bredd och detaljer som hör vägmiljön till. Grusvägar bör ej asfalteras eller ytterligare dras om.
- En dokumentation av byns bebyggelse är önskvärd.

Referenser

Lantmäteriets historiska kartor

Riksantikvarieämbetets Fornsök

Arkeologisk rapport: 1995, Rapport Kalmar läns museum, H. Gurstad-Nilsson.

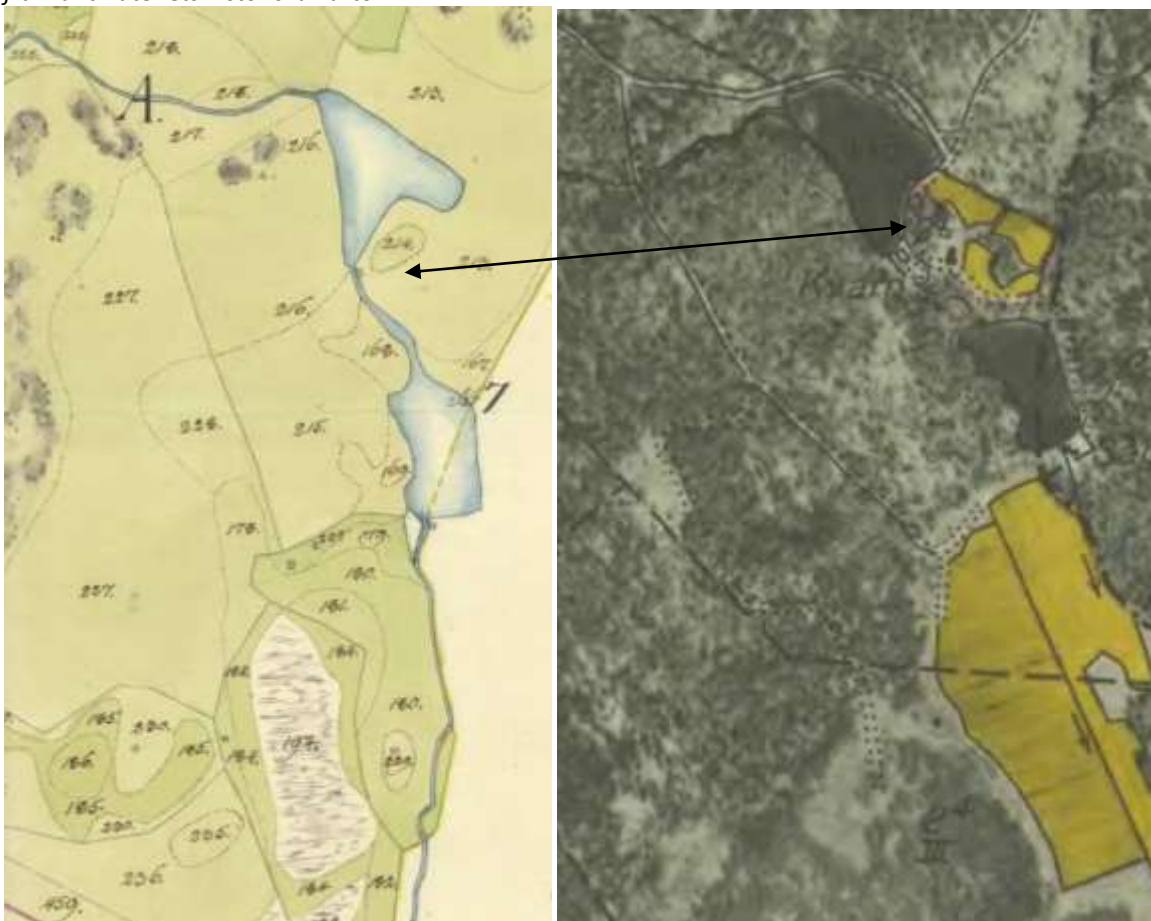
Gård och by i Långasjö socken

Greva-Fia

Greva-Fia var dotter till en bonde från Allgunås som kallades Greven. Han var storväxt och grann och gården var stor och välhållen. Greva-Fia var gift två gånger, men skilde sig båda. På äldre dagar började hon gå runt i bygden och syssla med gårdfarihandel. Hon blev på så sätt känd i hela socknen. När hon klev in över tröskeln i varje ny stuga sa hon "Godda, och tack för sist", även om hon aldrig varit just där förut. Hon sålde småsaker. Hon blev också känd för att kunna trolle, så alla höll sig väl med henne för att hon inte skulle ställa till med olycka. Hon fick mat och husrum dit hon kom. Vid själaringningen i kyrkan då hon dött sprack kyrkklockan i Långasjö.

När man jämför kartan från 1822 med kartan från ca 1940 syns kvarnen som legat här i mer än 100 år. Idag är den dock en ganska välbevarad ruin. Eftersom kvarnruinen sannolikt är äldre än 1850 klassas den idag som fornlämning, enligt det nya begreppet som trädde i kraft 1 januari 2014. Kartor från lantmäteriets historiska kartor.

Kvarnen (och sågen) som finns kvar idag syns väl också på 1940-talets karta. Byggnadernas ålder är inte fastställda, men det är tydligt att det fanns kvar här i alla fall 1822. Kartor från lantmäteriets historiska kartor (Även Lodas kvarn syns söder om den södra dammen).

Bostadshuset och staketet har genomgått förändringar men är ändå i grunden en traditionell utskiftad gård (Allgunås 2:23) från mitten av 1800-talet, med bostadshus av salsbyggnadstyp.

Det välbevarade brygghuset och den traditionella ladugården i skiftesverk är mycket betydelsefulla i kulturmiljön och som rumsskapare i byn, längs den gamla slingrande byvägen. De har också kulturhistoriska värden eftersom de förmedlar information om gångna tiders levnadsförhållanden. Särskilt brygghuset är ovanligt, med unika bevarade detaljer, och har därför mycket högt kulturhistoriskt värde (Allgunås 2:23).

Till brygghusets miljö hör en handgrävd stensatt brunn.

Denna traditionella parstuga ligger precis på läget där den gamla bykärnan Norregård låg på 1700-talet. Bostadshuset är tämligen välbevarat. Till miljön hör även ladugård och flera uthus (Allgunås 2:23).

En del av den vinkelbyggda ladugården/ladan (Allgunås 2:23).

Gården från söder visar de stenmursomgärdade gamla åkrarna som bildat inägomark i byn i flera hundra år.

Bostadshuset med vissa bevarade äldre detaljer som pardörr och entréparti (Allgunås 2:23).

Vägen in till gården på bilden under, med betade marker och stenstolpar.

Denna gård centralt i norra delen av byn är idag frånstyckad (Allgunås 2:18) och utan ladugård. Bostadshuset är en rödmålad traditionell parstuga i två våningar, som genomgått renoveringar under 1900-talet där delar av originaldetaljerna bytts ut.

Den slingrande grusvägen har samma sträckning som på 1700-talet. Den kantas bitvis av stenmurar och hamlade askar.

Är detta Greva-Fias gamla gård? I så fall är den förknippad med flera berättelser/sågner i socknen.

En utskiftad gård mellan norra och södra delen av byn.

Skolhuset och lärarbostaden från 1930-talet. Skolhuset har bevarade drag i 1920-talsstil. Allgunås var länge en av socknens få orter med skola. Denna skolbyggnad ersatte en äldre som revs.

Lärarbostaden.

Sågen i Allgunås och ett av torpställena, Rosenlund.

Sågen.

Torpet Rosenlund är delvis ålderdomligt. Skorsten på takfallet berättar om ett ålderdomligt åstak. Vacker smidesgrund mot vägen.

Ett annat av de bevarade torpställena i byn (Allgunås 2:11). En liten ålderdomlig välbevarad ladugård hör också till miljön. Detta höjer det kulturhistoriska värdet.

Allgunås såg-kvarn (Allgunås 2:9) är en kvarnmiljö md höga kulturhistoriska värden. Det är ovanligt att det finns ladugård, stenkällare och andra byggander bevarade i en sådan här miljö.

Ruinen efter en av Allgunås kvarnar. Till miljön hör även en grävd kanal, en dammbank, damm och grunderna efter mjölnarbostaden, i form av stugans grund och bevarade stenväggar från en jordkällare.

Jordkällare som tillhört mjölnarbostaden, vid kvarnruinen.

Åkrarna på inägorna centralt i byn har funnits minst sedan 1700-talet, och de brukas än idag.

Gården på Allgunås 3:3 har en pampig stor mangårdsbyggand med många fönster, ladugård, en sidobyggnad som varit affär och en källarbyggnad för affärens lager.

Fönster i den gamla källarboden samt dörrpartiet på huvudbyggnaden (Allgunås 3:3).

En bevarad ålderdomlig källarbod som troligen inrymt varor när huset intill var lanthandel (Allgunås 3:3).

Den f.d. lanthandeln, ombyggd till bostad (Allgunås 3:3). En vacker smidesgrind leder in till gårdsplanen.

Den stora mangårdsbyggnaden på Allgunås 3:3, samt ladugården.

Södra gården (Allgunås 3:3) med ett ovanligt välbevarat bostadshus från sent 1800-tal. Det är en s.k. salsbyggand med litet karaktäristiskt fönster i gavelspetsen. Det kulturhistoriska värdet är högt.

Södra gården (Allgunås 3:3) med ladugården på andra sidan vägen.

Södra gården (Allgunås 3:3) från söder. Till höger det moderniserade f.d. undantagshuset.

Den spikraka vägen rakt söderut mot Svartgöl.

I backarna väster om Allgamla Västergård finns alléer av f.d. hamlade träd, djurstigar, stensträngar och fägator. Stigen leder upp till den s.k. Kungagraven.

Kungagraven från bronsåldern (ca 1800-500 f Kr) berättar om att byn har mycket lång kontinuitet.

Askallé från norr mot Västregård.

Gården på Allgunås 1:16 ligger på gamla byläget.

Mangårdsbygganden har byggts om och moderniserats men har kvar form och färgskala (Allgunås 1:16).

Ett exempel på lång kontinuitet är bostadshuset (Allgunås 1:13) från sekelskiftet 1900. Grannhuset (Allgunås 1:11) tillhör en av de två äldsta gårdarna.

Ladugården (idag på 1:13) i skiftesverk är också ålderdomlig.

Ett modernare inslag i byn.

Den utskiftade gården (Allgunås 1:12) söder om gamla Västergård har högt kulturhistoriskt värde tack vare det välbevarade bostadshuset och den bevarade ladugården.

Ladugården har stor betydelse för förståelsen och upplevlsen av gården. Den är också mycket välbevarad och har därför högt kulturhistoriskt värde.

En förfallen ängslada (madhus) finns också i byn (Allgunås 1:4). Madhusen har generellt mycket högt kulturhistoriskt värde eftersom de tillhör en utrotningshotad byggnadskategori. Madhusen ingår också i den särskilda kulturmiljöprofilen i Emmaboda kommun.

